

PLJOČKANJE: OD PASTIRSKJE IGRE DO SPORTA

Mirjana MARGETIĆ

Pregledni članak

Etnografski muzej Istre / Museo etnografico dell'Istria

UDK 930.85:794.8>(497.571)(091)

Pazin, Trg Istarskog razvoda 1275., 1

U radu je riječ o tradicijskoj igri u Istri – *pljočkanju*. Prikazat će se kako se neka-
dašnja pastirska igra razvila u sportsku disciplinu izbivanja i gađanja pločica, što je i
kako zadržano od izvornosti igre, a koji su elementi prilagođeni današnjem vremenu.
Rad je nastao na temelju terenskih istraživanja te proučavanjem dostupnih izvora i
dokumentacije.

Ključne riječi: tradicija, *pljočkanje*, kulturni identitet, zaštita nematerijalnog
kulturnog dobra, Istarski pljočkarSKI savez.

Keywords: tradition, *pljočkanje*, cultural identity, safeguarding of intangible
cultural heritage, Istrian *Pljočkanje* Association.

Parole chiave: tradizione, *pljočkanje* (*gioco delle piastrelle*), identità culturale,
tutela dei beni culturali immateriali, Società istriana dei giocatori
delle piastrelle.

Uvod

Pretpostavka je da je igra stara koliko i čovječanstvo te je samim time nezaobilazan
element zajedničkog ljudskog iskustva. Teško je točno odrediti starost pojedine igre i nje-
zin kontinuitet na određenom prostoru. Kako su se igre oduvijek prenosile s generacije na
generaciju uglavnom usmenim putem, često su bile sklone promjenjivosti i nestalnosti.
Sam je pojam igre višeslojan. Može se tumačiti kao vrsta aktivnosti koja čovjeku služi
za razbibrigu, zabavu, socijalnu interakciju ili je, pak, dio tradicije (povezana s ciklusom
godišnjih običaja, radovima na otvorenom i sl.). Pojedinač se može igrati sam ili u društvu.
Igra može imati, ili nemati, natjecateljski karakter, ali ipak u pozadini svake igre postoje
pravila kojih se njezini sudionici pridržavaju.

Izvori

Tradicijske su igre tema koja je relativno slabo zastupljena u literaturi. Nedostatak
stručnih i znanstvenih zapisa (etnoloških, povijesnih, književnih) o igrama u Istri može se
tumačiti manjkom interesa istraživača za ovo područje. Kada se igre i spominju u teksto-
vima, one su tek usputna crtica i detalj koji popunjava putopise, monografije i sl. Stoga je
svaki podatak na koji se naiđe u literaturi (slučajno ili namjerno) dragocjen. Dalje u tekstu

navode se primjeri¹ iz triju izvora koje su već koristili u svojim monografijama domaći vrsni znanstvenici.

U knjizi *Istra: Doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)* Miroslav Bertoša u poglavlju »Neotkriveni svijet istarske subalterne kulture (Arhivska sondiranja, teze i problemi)« prikazuje neke od zanimljivih zapisa porečkih biskupa ili opunomoćenih vizitatora koji se odnose i na unutrašnjost Istre, na Pazinsku knežiju. Izdvajamo dio teksta u kojem se spominju i igre: »Na stranicama kodeksâ pastoralnih ophoda vrvi život istarskog *Seicenta*: defiliraju psovači, preljubnici, javne bludnice (*pubbliche meretrici*), ‘žene iskvarena i žene časna života’, (*donne da mala e donne di honesta vita*), defilira istarski *homo ludens* koji pleše oko crkava i mlinova, skače oko Ivanjskih krijesova (*quado d'estate si fanno queif foghi*), *ide u batule i igra alla mora, alla balla, alle carte, alla trapolla, alle laure* (odnosno ‘na pljočke’), *ai zoni* (tj. na čunjeve), pije i jede na karminama, tuče se i bludničik.«² Ovaj je podatak značajan prvenstveno stoga što je jedan od najranije datiranih na koji smo naišli, a da se spominje igranje s *pljočkama* i osim toga, spominju se igre povezane s godišnjim ciklusom, tj. preskakanje ivanjskih krjesova, zatim igre loptom, kartama i dr.

Drugi se iznimno važan izvor nalazi u *Zborniku za narodni život i običaje*, odnosno etnološkoj monografiji posvećenoj Franu Novljanu.³ *Zbornik* u cijelosti (od str. 31) donosi prijepis njegovih rukopisa koji su nastali oko 1900. godine. Kao mlad gimnazijalac skupljao je građu o životu i običajima svoga rodnog Boljuna koju je slao Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Rukopise je iz Arhiva Akademije tek nakon Drugog svjetskog rata izvukao Milovan Gavazzi koji ga je poticao na daljnji rad. Uz opis drugih igara Novljan je detaljno zapisao i *İgra na pljõči* – odnosno pljočkanje: »*İgra na pljõči se igrâ kâko i na bâli. Stâve dvâ bulîni tolîko od sebë, da se pljõčo lâhko dohitî od jenegâ do drûgega. Bulîn je kâmik, k tēga je lâhko poznât. Glëda se, da b t̃uo balõtast. Igrâjo dvâ âli četîri. Kû so dvâ, sâki zâme po trî pljõči; kû so četîri, po dṽ ie. Za potrebo igrâ ih i lihi brū oj. Ūn put jed̃n dobî tolîko pljū oč da ih sâka b̃ ũnda ìma jënako. Kî ih ìma vîše, igrâ za dvâ. Igrâjo takò, da stoji e pòli jenegâ bulîna, pljõči hitajo h drûgemu. Kî je hiti ñ ṽj bliže bulînu, ìma jed̃n pu ont. Põtle se te pu ontî broji e takò, kakò pljõči grî edū o jenâ za drûgon. Pu ontî je polovîco od onegâ, kolîko je pljū oč. Mëri se na òko, âli s kakòvon šîbon. Põtle od drûgega bulîna hitajo h p̃rvemu, i takò ñ ṽpret. Igrâ se do dëset âli kolîko se çë. Kî je p̃rvi stôri onolîko poñ ṽt, kolîko je bîlo dogovorenò, dðbi je partîdo. Tò ìgro igrâjo pastîrî za pasât vr̃ ieme, âli kî put igrâjo za sòldi, âli za ça drûgo. Pljõça je pljõçast kâmik.*

I va t̃ ie ìgre se zbîja na sêjno mũ odo, kâko i va ìgre na balî. Zbît se mòre âli bulîn âli pljõčo pòlak potrebi, da bũ o ça vîše pu ontî.«⁴

¹ Riječ je o pisanim izvorima koji se odnose na *pljočkanje*.

² Miroslav BERTOŠA, *Istra: Doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)*, Zavičajna naklada »Žakan Juri«, Pula, 1995., str. 731.

³ Fran NOVLJAN, *Boljun, Kmiecki život i už(a)nci, Etnološka monografija* (1898. – 1899. i 1950. –1960.), ser. Zbornik za narodni život i običaje, knj. 58, Izdanje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Odsjek za etnologiju Zavoda za povijesne i društvene znanosti, Zagreb, 2014., str. 31–495.

⁴ *Isto*, str. 313.

Treći je zapis u kojem se spominje *pljočkanje* u knjizi Marka Bijažića *Istarski narodni običaji i stari zanati*, koji glasi: »Za pljočkati je potrebno imati pljočke, to su škrile ni velike ni male, tako da lipo stanu u ruku. U igri more biti pet, šest, a i više pastira igrača. Svaki igrač ima svoju lipo regulano okruglu pljočku. Odredi se misto od kud će se hitati pljočka, za ča se povuče crta, obično se igralo na putu, eli krasadi. Četri, pet metri dalje se je stavljala tombulasta grota i pljočke su se hitale ki će bliže te tombulaste grote, ten cilju. Čigova pljočka je najbliža toj groti, je dobija partidu. Je mora pojti vratiti ovce eli goveda, ki je zgubija.«⁵

Razlog je navođenja ovih citata taj što se opisi igre *pljočkanja* gotovo u potpunosti poklapaju s rezultatima dobivenim terenskim istraživanjima provedenim u periodu od 2004. do 2013. godine. Istraživanja su provedena u svrhu stručnog rada i interesa kustosice etnologinje Etnografskog muzeja Istre / Museo etnografico dell'Istria (EMI/MEI), u svezi s temom dječje kulture u Istri, s posebnim osvrtom na igre. U jesen 2014. Istarski pljočkarski savez obratio se EMI/MEI-ju kao stručnoj ustanovi za pomoć i savjete u izradi prijavnice za Ministarstvo kulture, s prijedlogom uvrštavanja igre *pljočkanja* na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Tada je prošireno prethodno istraživanje, s time da su razgovori vođeni ciljano na zadanu temu s osobama⁶ koje su ili kao djeca igrali tu igru ili su danas aktivni u nekom od pljočkarskih klubova. Obuhvaćeno je nekoliko različitih generacija kako bi se dobila potpunija slika. Podatci prikupljeni terenskim istraživanjem analizirani su i uspoređeni s prethodnim te čine glavninu ovog rada.

Kao sljedeći izvor podataka na temu *pljočkanja* (posebice u dijelu koji se odnosi na kronologiju razvoja *pljočkanja* kao sporta) korištena je dokumentacija Pljočkarskog kluba Pazin i Inicijativne udruge Skupa pljočkara⁷ te dostupni novinski članci.⁸ Inicijativna je udruga pljočkara početno (od 1994. godine pa nadalje) krenula iz središnje Istre, točnije iz Pazina i okolice (Sveti Petar u šumi, Žminj, Tinjan, Gračišće), odakle je bila i većina članova. Kako se s vremenom ova igra popularizirala, širio se i broj klubova i udruge na cijelu Istru.

Pljočkanje

Pljočkanje je stara pučka igra čiji korijeni, prema dosadašnjim saznanjima, sežu duboko u prošlost.⁹ Izvorno je to pastirska igra kojom su pastiri, uglavnom djeca, kratili vrijeme čuvajući stoku. Ime je dobila po glavnom rekvizitu – *pljočki* – plosnatom kamenu veličine dlana, debljine oko 2 – 4 cm. Uz *pljočku* potreban je i jedan kamen veličine šake zvan

⁵ Marko BIJAŽIĆ, *Istarski narodni običaji i stari zanati*, C.A.S.H. Pula, 1999., str. 151.

⁶ Kazivači (Milan Pliško iz sela Manjadvorci, Romano Lanča iz sela Brešnica, Zlatko Aničić iz Pazina, Vladimir Družeta iz Žminja, Vjekoslav Filiplić iz sela Rimanići) su rođeni u periodu od 1928. do 1954. godine.

⁷ Uz svesrdnu pomoć i susretljivost g. V. Družete kojemu ovim putem izražavam zahvalnost za ustupanje arhivskih materijala Kluba.

⁸ Uglavnom iz dnevnih novina *Glas Istre – Nezavisni dnevnik*

⁹ Prema izvorima pod bilješkama br. 2, 3 i 5, ali i uvjerenjima kazivača: ... *a pod Italijom znam da da, pljočkanje je staro forši sto lit, a možda i više, od kad je Bog hodija. A forši i pod Austriju, a i prije. Ča bi ljudi drugo delali, kad nisu imali drugoga dela.* M. Pliško

pljočkaš, bulin ili *balin*. *Pljočke* koje su se bacale nalazile bi se na mjestu gdje se igralo, a ako su ostale cijele, spremilo ih se sa strane uz putove kako bi se mogle koristiti za igru drugom prilikom. Kamen se oblikovao tako da se jedan kamen »klesalo« o drugi dok se ne dobije željeni oblik (ako je netko imao čekić, *batić*, klesao bi njime); važno je bilo samo da sve *pljočke* budu podjednake veličine.

Pljočkalo se na neoznačenu (neograđenu) prostoru na polju, *kampanji*, ili na putovima.¹⁰ Ova se igra igrala od proljeća¹¹ do kasne jeseni, odnosno u vrijeme trajanja ispaše. Znalo se igrati i nedjeljom ili blagdanom (tih se dana stoka nije vodila na ispašu), a tada bi se pridružili i mladići koji su bili slobodni toga dana. Djeca su ovu igru mogla igrati po cijele dane i ne bi im dosadila, a reklo se da je to *za pasat vrime* jer druge zabave na paši nije bilo.

Za igru su potrebna najmanje dva igrača, a može se igrati i u parovima. Pravila bi se odredila na osnovi broja igrača, primjerice, ako su bila četvorica (uglavnom su *pljočkali* dječaci), igrali bi u paru. *Pljočkanje* je započinjalo tako da se igrom na prste (par – nepar) ili dogovorom odredilo tko će prvi bacati, *hitati pljočke*. *Bulin*¹² se bacio na teren, a zatim se odredila udaljenost (podvuče se crta) s koje ga se gađalo. Ako su djeca bila manja, onda je to bilo 5 do 6 koraka, a starija 7 do 8 koraka. Cilj je igre *pljočku* baciti što bliže *bulinu* i tako dobiti bod, *punat*. Potrebno je sakupiti onoliko *punti*, koliko je dogovoreno na početku igre. Pojedinaac ili ekipa koja je to postigla, dobila je igru, *partidu*. Najčešće se igralo na 11 ili 13 *punti*, a iznimno na 15 ili 21. Kako bi se točno odredilo kome pripada *punat*, mjerila se udaljenost *pljočke* od *bulina* metodom *nogu pred nogu* (stopalo pred stopalo) ili štapićem. Osim što je bilo važno *pljočku* baciti što bliže *bulinu*, nastojalo se i protivničku *pljočku* *zbiti*, tj. izbiti je što dalje. Uz ovo postojale su i neke druge situacije u igri, kao: *zajahati* kada *pljočka* padne na *bulin*, ili *šeko*, odnosno *jušto u glavu*, kada se *bulin* ili druga *pljočka* pogode u sredinu.

U *pljočkanju* (kao nekada u svim igrama) je bilo važno poštivati suparnika, a nekog posebnog nagrađivanja nije bilo. Dovoljno je bilo zadovoljstvo da ste bolji i spretniji od drugih ili kako je ponosno rekao jedan od starijih kazivača: »Niki mi ni bi ravni!«¹³

Kao igra *pljočkanje* je bilo rašireno u cijeloj Istri, nešto više u ruralnim sredinama. Znanje o njoj prenosilo se s generacije na generaciju što potvrđuje i tvrdnja kazivača: »Mi to prenosimo na vas jer tako su igrali naši stariji.«¹⁴ Svi kazivači (što se može zaključiti i iz literature) doživljavaju *pljočkanje* kao nešto svoje, kao tradiciju. Na upit o starosti kažu da je to po selima bilo od *vajk* pa i: »Sve od Austrije, oko 150 godina sigurnih, to vam ja moren garantirati. To treba sačuvati!«¹⁵

¹⁰ Mirjana MARGETIĆ, »Pljočkanje«, *Istarska enciklopedija*, Zagreb, 2005., str. 599.

¹¹ Stariji su kazivači istaknuli Uskrs kao vrijeme početka ispaše i sezone *pljočkanja*.

¹² U daljnjem će se tekstu koristiti ovaj termin jer ga tako naziva većina kazivača.

¹³ Kazivanje R. Lanča.

¹⁴ Kazivanje V. Filiplić; <https://www.facebook.com/Pljočkari-Lanterna>.

¹⁵ Kazivanje R. Lanča.

Do ranih 50-ih godina prošlog stoljeća *pljočkanje* je bilo jako prisutno u svakidašnjici djece i mladih (bilo kao način ubijanja dosade na ispaši ili zabave nedjeljom). Nakon toga slijedi stagnacija i igra se polako gubi. Prema riječima kazivača koji su proživjeli to vrijeme, jedan je od razloga nestajanja te igre bio odnos vlasti¹⁶ koje su branile javne igre i nadmetanja, drugi je što se po selima imalo sve manje stoke, a počeli su i drugi oblici zabave... Iako se smatra da je ta igra bila zaboravljena i zapuštena, iznimke potvrđuju da nije baš bilo tako. U prilog tome ide podatak dobiven od kazivača da su djeca u Pazinu početkom 50-ih dok su čekali vjeronauk, kod *plovana* Leopolda Jurce, bacala *pljočke*.¹⁷ Kasnije, krajem 60-ih i početkom 70-ih godina, mladi su, iako više nisu čuvali stoku, *pljočkanje* ipak nastavili igrati u nekom obliku. To su uglavnom generacije rođene u kasnim 40-im i 50-im godinama 20. st. koji su kao djeca *pljočkali* na polju, a kao mladići¹⁸ su igru prenijeli u ljetni kamp ili bi se igrajući zabavljali vikendom... S vremenom su oko sebe okupljali sve više simpatizera (sada odraslih ljudi) te su počeli igrati na turnirima koji su bili dijelom programa mjesnih blagdana ili *fešta*. Tako je *pljočkanje* na neki način od pastirske dječje igre postalo igrom odraslih. Oni su pravi nosioci te tradicije s obzirom da su kao djeca to baštinili od starijih. Kako su ta okupljanja postajala sve češća i brojem sudionika sve organiziranija i veća, polako su tradicijska pravila počeli prilagođavati nastaloj situaciji. Teren se na kojem se igra ograđuje (označuje špagom), definiraju se dimenzije *pljočki* i *bulina*. S obzirom na intenzitet okupljanja, početkom 90-ih godina javlja se potreba za boljom organizacijom i udruživanjem. Tako Vladimir Družeta iz Žminja na poticaj kolega sastavlja 1995. g. prve zapise pravila po kojima se počelo igrati na turnirima. Pravila su nastala nakon usmenih rasprava entuzijasta o tome kako igrati, a da ne bi dolazilo do problematičnih situacija tijekom natjecanja. Turniri su ujedno odigrali važnu ulogu u procesu prerastanja *pljočkanja* iz tradicijske igre u sportsko natjecanje. Zasad postoje četiri čitanja (odnosno varijante) Pravilnika. Uz tehničke detalje/pravila, koji se nalaze u njemu, posebno treba istaknuti činjenicu da je pisan na dijalektu. Na taj je način sačuvano bogatstvo jezika (očuvanje nematerijalne kulture) terminološki povezano s ovom igrom. Prva dva čitanja Pravilnika nastala su u razmaku od četiriju godina (1995. – 1999.) i oba imaju 15 zapisanih pravila koja su dosta slična, a nakraju je gotovo identičan grafički prikaz terena. Pravila u *Drugom* malo su pojednostavljena u odnosu na pravila *Prvog čitanja*. Glavna je razlika koja se može uočiti ona u Pravilu broj 1. Naime, u *Prvom čitanju* ono glasi: »Pravilo 1 – Teren kadi se igra, zove se PLJOČKALIŠTE«, a u *Drugom čitanju*: »Pravilo 1 – Športski teren kadi se igraju pljočke, zove se PLJOČKALIŠTE.«¹⁹

Dopuna, odnosno razlika u ovim pravilima gdje se »Teren« mijenja u »Športski teren« vidljiviji su početci inicijative da se *pljočkanje* razvija/kvalificira kao sportska disciplina.

¹⁶ Prema riječima najstarijih kazivača riječ je o početku 40-ih godina 20. st. kada jugoslavenska vlast nije odobravalala javna neorganizirana okupljanja.

¹⁷ Kazivač V. Družeta od starijeg je kolege dobio podatak da su »... dica dok bi išla na lontrinu k plovanu Jurca Leopoldu hitala pljočke«.

¹⁸ Mladići uglavnom iz srednje Istre okupljali bi se u Balama u kampu i igrali. Tako se rodila ideja da se nastavi i drugdje.

¹⁹ Citati iz Tehničkih pravila pljočkanja Inicijativne udruge.

Treće i *Četvrto čitanje* Tehničkih pravila nastaje 2002. i 2003. godine i znatno se razlikuju od prvih dvaju. Strukturirani su po temama (5 poglavlja), povećan je broj pravila na 28 i dodani su grafički prikazi. Ne ulazeći u detalje tehničkih pravila natjecanja, treba izdvojiti prvi dio nazvan *BESIDE*. Riječ je o svojevrsnom malom rječniku u kojemu su objašnjeni pojmovi u svezi s igrom i oko igre. Pisani su također dijalektom.

Kako je s vremenom rastao interes i broj zaljubljenika u ovu igru, u svrhu njezine promidžbe organizirani su brojni klubovi, a na kraju i Istarski pljočkarski savez, IPS. U *Statutu* je Saveza kao prvi i najvažniji cilj istaknuto »... očuvanje tradicionalne autohtone istarske igre *pljočkanja* te unapređenje iste u sportsku granu.«²⁰

Razvoj se *pljočkanja* prema opredjeljenju Saveza razvija u dvama smjerovima. Jedan je onaj sportski – putem natjecanja i bodovanja po turnirima, a drugi je natjecanje na tradicijski način. Na turnirima se strogo treba pridržavati pravila, kamene se *pljočke* postupno zamjenjuju aluminijskim,²¹ igraju samo članovi klubova koji se prijave, postoje sudci i dr. Broj sudionika ovisi o tipu natjecanja tako da se može igrati pojedinačno (svaki igrač za sebe) ili grupno (u paru, u trojkama, u četvorkama, a može biti i više igrača u ekipi).

Na tradicijski način (*po starinsko*) *pljočka* se na feštama povodom mjesnog blagdana (npr. *Bartulja* u Žminju, *Vidova* u Gračišću, *Petrova* u Svetom Petru u Šumi i dr.), i to najčešće u dogovoru s organizatorima/domaćinima. Tada se igra klasičnim *pljočkama* koje se klešu na licu mjesta, može se pridružiti tko god želi i pravila nisu stroga kao na turnirima.

Zanimljiv je podatak kako autori *Statuta* Istarskog pljočkarskog saveza *pljočkanje* vide kao autohtonu istarsku igru. Prema saznanjima o raširenosti ove igre na našem području s ovom se tvrdnjom ipak teško složiti. Naime, *pljočkanje* je osim u Istri poznato i u Dalmaciji (Ploče, Bačina kod Splita) i Hrvatskom zagorju (Mokrice). Izvan granica Hrvatske igra je poznata i u Italiji (Molino), a sve veću popularnost stječe i u slovenskom dijelu Istre.²²

Kako sačuvati pljočkanje

Neupitan je kontinuitet postojanja i ukorijenjenost igre *pljočkanja* u Istri, a i sama činjenica da sugovornici ovu igru smatraju dijelom svog kulturnog identiteta. »To su stare istarske tradicije i to bi trebalo zaštititi, aš ko ne zna svoje čuvati, ja ga ne štiman za čovjeka. Neka se sačuva tradicija.«²³ Važan je element i osjećanje nasljeđa i želja da se to prenosi dalje, o čemu svjedoče izjave kazivača: »Sve te igre ča smo mi igrali, smo naslijedili od starijih, kako su oni, tako i mi.«²⁴

²⁰ Statut Istarskog pljočkarskog saveza, 2013.

²¹ Čuvanje i zaštita okoliša jedan su od prioriteta klubova i IPS-a.

²² Članovi IPS-a posjetili su kolege u Dalmaciji (selo Bačina), kao i u Molinu (Italija), koji u svojoj tradiciji imaju sličnu ili identičnu igru. Potvrda su tome i vijesti o održanim turnirima (<http://www.metkovic.hr/vijest.asp?vijest=869>) kao i činjenica da je jedan od članova predsjedništva IPS-a predstavnik PK Mokrice.

²³ Kazivanje R. Lanča.

²⁴ Kazivanje M. Pliško.

»To smo pokupili od starijih.«²⁵ Stoga je *pljočkanje* kao nematerijalno kulturno dobro svakako važan element koji je vrijedan čuvanja, ali kao tradicijske igre u Istri, a ne kao autohtone istarske igre.

Sadašnjost, ali i budućnost je opstanka ove igre na području Istre neupitna. U prilog toj tvrdnji stoji nekoliko činjenica. Jedna je od njih osnivanje sve većeg broja pljočkarskih klubova ili udruga koje u svojim programima imaju kao jedan od prioriteta očuvanje izvornosti načina igre, koji je odvojen od natjecateljskog dijela. Neki od klubova i udruga imaju svoje mrežne stranice, Facebook profile²⁶ ili blogove²⁷ putem kojih informiranju širu publiku o svojim aktivnostima, ali i o povijesti *pljočkanja*. Pljočkarski su klubovi (koji su članovi IPS-a) locirani od Pule do Savudrije što je vidljivo i iz njihovih naziva: PK Marčenegla, PK Sveti Petar, PK Sutivanac, SPK Agroturist Vodnjan, PK Lanterna, PK Radigoza Pusti, tu su još i PK Škrilja, PK 45. paralela, PK Kava Kirmenjak, PK Murine.

Druga važna činjenica jest da se sve više pripadnika mlađih naraštaja zanima i aktivno uključuje u *pljočkanje*, uz naglasak da to doživljavaju kao *nešto svoje*. Revitalizacijom i obnavljanjem ove tradicije barem se jednim dijelom vratio duh zajedništva lokalnih zajednica povezanih istim interesima. Za njih to nije više samo igra, nego i ostvarenje potrebe za druženjem, razmjenom iskustava, solidarnošću generacija, poštivanjem tradicije... Naime, stav je i mišljenje svih sugovornika da bi *pljočkanje* u Istri trebalo zaštititi jer: »Neka se sačuva tradicija.«²⁸

Zaključak

Nakon dubljeg istraživanja i razgovora s kazivačima koji su u mladosti *pljočkali*, onima koji sada *pljočkaju* te nakon što je kao promatračica sudjelovala na nekoliko *fešti* na kojima se *pljočkalo* na tradicijski, ali i noviji način, autorica teksta priklanja se mišljenju sugovornika. *Pljočkanje* svakako ima predispozicije da bude zaštićeno kao nematerijalno kulturno dobro u Istri. Povijesni je kontinuitet postojanja igre na ovom prostoru dug nekoliko stoljeća, njezini je sudionici smatraju dijelom svog kulturnog identiteta, poštivanje tradicijskih vrijednosti kao jedan od prioriteta zapisan je u pravilnicima klubova i udruga, interes mlađe populacije jamstvo je da će se *pljočkanje* nastaviti i prenijeti na još mnoge naraštaje.

²⁵ Kazivanje Z. Ančić.

²⁶ Primjeri FB profila: <https://www.facebook.com/pljockari.cetinici>, <https://www.facebook.com/Pljockari-Lanterna>.

²⁷ Primjeri bloga: <http://pljockanje.blog.hr>, <http://skrilja.blog.hr/index.2.html>.

²⁸ Kazivanje M. Pliško.

SAŽETAK

Pljočkanje: od pastirske igre do sporta

Tradicijska igra *pljočkanje* razvila se iz pučke pastirske igre (uglavnom su je igrala djeca i tako kratila vrijeme čuvajući stoku), a bila je poznata i raširena u cijeloj Istri. Osnova je igre da se plosnatim kamenom veličine dlana, *pljočkom*, s određene udaljenosti gađa manji kamen (veličine šake) zvan *pljočkaš*, *bulin* ili *balin*. Cilj je *pljočku* baciti što bliže *bulinu* i tako osvojiti bod, *punat*. Najčešće se igralo na 11 ili 13 *punti*, a iznimno na 15 ili 21. U radu se opisuje kako se ova igra, zahvaljujući pojedinim entuzijastima, s vremenom revitalizirala i održala živom. Osnivanjem pljočkarskih klubova *pljočkanje* se razvija u dvama smjerovima: sportsko-natjecateljskom i u očuvanju tradicijskog načina igre. Istarski pljočarski savez aktivno djeluje na unapređenju, ali i očuvanju ove igre. Stoga su, uz stručnu pomoć Etnografskog muzeja Istre / Museo etnografico dell'Istria, radili na izradi prijavnice za Ministarstvo kulture gdje se predlaže uvrštavanje igre *pljočkanja* na Listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Jedan se od načina popularizacije igre najčešće odvija u organiziranju turnira prilikom održavanja pučkih *fešta* povodom blagdana (npr. *Bartulja* u Žminju, *Vidova* u Gračišću, *Petrova* u Svetom Petru u Šumi i dr.). Sve veći interes za *pljočkanjem* pokazuju i mlađe generacije te i oni, kao i stariji, ovu igru smatraju dijelom svog kulturnog identiteta, stoga se organiziraju i demonstracije igre po školama i vrtićima. Na temelju primjera iz dostupnih izvora (literatura i dokumentacija klubova) i podataka dobivenih na terenskim istraživanjima, autorica analizira kontinuitet postojanja i ukorijenjenost ove igre u istarskoj tradiciji. Iznosi također stav i mišljenja aktivnih nositelja/sudionika prema inicijativi o zaštiti *pljočkanja* kao nematerijalnog kulturnog dobra.

SUMMARY

Pljočkanje: from a shepherds game to a sport

The traditional game called *pljočkanje* (flat stone throwing game) developed from a folk shepherds game (commonly played by children to waste away time while tending cattle) and was known throughout Istria. The main rule is to hit a smaller fist-sized stone called *pljočkaš*, *bulin* or *balin* with a larger palm-sized flat stone called *pljočka* from a certain distance. The aim is to throw the *pljočka* as close to the *bulin* and score a *punat* (point). The game was usually played until 11 or 13 points, exceptionally 15 or 21 points were collected. The article describes the revival of this game by a few enthusiasts and how it was kept alive. Establishment of *pljočkanje* clubs followed two paths: competitive sport and preservation of the traditional game. The Istrian *Pljočkanje* Association has been active in improving but also preservation of this game. With the assistance of the Ethnographic Museum of Istria they applied to the Ministry of culture proposing that the *pljočkanje* game be entered on the Croatian List of Intangible Cultural Heritage – One of the ways to popularise the game is to organise tournaments during local fêtes (e.g. Saint Bartholomew's feast in Žminj, Saint Vitus' festival in Gračišće, Saint Peter's feast in Sveti Petar u Šumi etc.). The increasing interest in *pljočkanje* is shown by both younger and older generations who consider the game part of their cultural identity. Game demonstrations are thus being organised in schools and kindergartens. On the basis of the available resources (literature and club documents) and data obtained during field research, the author analyses the continuity of existence and the rootedness of this game in Istrian tradition. She also airs the views and the opinions of active stakeholders of the initiative to safeguard *pljočkanje* as intangible cultural heritage.

RIASSUNTO

Pljočkanje (Gioco Delle piastrelle): dal gioco da pastori ad uno sport

Il gioco tradizionale *pljočkanje* (*gioco delle piastrelle*) è nato da un gioco popolare dei pastori (veniva giocato soprattutto dai bambini che giocando si intrattenevano mentre portavano animali al pascolo), era conosciuto e si giocava in tutta l'Istria. La base del gioco consiste nel colpire con una pietra piatta (*pljočka*), grande come il palmo della mano, una pietra più piccola (*pljočkaš*, *bulin o balin*) (grande come un pugno) da una prestabilita distanza. L'obiettivo è buttare la pietra (*pljočka*) il più vicino possibile al *bulin* e in questo modo ottenere un punto (*punat*). Si giocava più spesso fino a ottenere 11 o 13 punti, solo eccezionalmente fino a 15 o 21 punti. Nel testo si descrive come è stato conservato e ravvivato questo gioco, grazie a degli entusiasti. Con la formazione delle squadre, il gioco delle piastrelle si sviluppa in due direzioni: nella direzione di sport e competizione e nella tutela del modo tradizionale del gioco. La società istriana dei giocatori delle piastrelle è attiva nella promozione e nella conservazione di questo gioco. Per questo motivo, con l'aiuto professionale del Museo etnografico dell'Istria, hanno preparato il modulo d'iscrizione per il Ministero della cultura in cui si propone di inserire il gioco delle piastrelle (*pljočkanje*) nella Lista dei beni immateriali tutelati della Repubblica di Croazia. Per promuovere questo gioco si organizzano tornei in occasione delle feste locali (per es in occasione della festa di San Bartolo a Gimino, San Vito a Grisignana, Santi Pietro e Paolo a San Pietro in Selve ecc.). Si nota un maggiore interesse da parte delle generazioni più giovani che, insieme agli adulti considerano questo gioco una parte della loro identità culturale; per questo si organizzano giochi dimostrativi nelle scuole e negli asili. In base agli esempi dalle fonti disponibili (materiali scritti e documentazioni dei club) e in base ai dati raccolti dalle ricerche sul terreno, l'autrice analizza la continuità dell'esistenza e della presenza di questo gioco nella tradizione istriana. Inoltre, riporta opinioni e posizioni di autori/attori dell'iniziativa sulla tutela del gioco delle piastrelle (*pljočkanje*) quale bene culturale immateriale.